

Packa Provet Rätt

Prov för kemisk eller mikrobiologisk analys transporteras ofta med bil och/eller post till laboratoriet. Internationella och nationella bestämmelser reglerar vad man får lov att skicka samt hur försändelsen ska packas och märkas. Denna folder är en praktisk handledning inför transport av prov inom Sverige.

Varför är förpackningen viktig?

För patienten

Varje provtagning är ett ingrepp på patienten. Provtagningen kan upplevas som obehaglig och många väntar med oro på resultatet av en analys.

Rätt förpackning fordras för att provet ska nå laboratoriet utan dröjsmål och i oförändrat skick, vilket är ett av kraven för ett tillförlitligt provsvar. T ex är resultaten av en bakteriologisk odling ofta vägledande för behandling och för val av antibiotikum.

För laboratoriepersonalen

Laboratoriepersonalen ska kunna öppna en försändelse med prov utan risk för att komma i direkt kontakt med provmaterialet.

Du som packar provet har ansvar för att provmaterial inte läcker ut under transporten!

För transportpersonalen

Post- och transportpersonal känner oro när de ser dåligt förpackade prov. De är rädda för att läckande förpackningar ska smitta dem med farliga sjukdomar och att proven ska kladda ner annan post.

Dessa anvisningar gäller hantering av prov inom sjukvården, men kan i tillämpliga delar användas vid transport av prov från djur.

Innan du skickar ett prov

Alla prov ska packas och transporteras på ett säkert sätt, så att provmaterial inte kan läcka ut under normala transportförhållanden. Principen för en provförpackning är densamma oavsett provslag och transportsätt, men testkrav och märkning varierar.

Det är avsändarens ansvar att provet är rätt klassificerat, förpackat, korrekt märkt och att rätt dokument medföljer.

Vid osäkerhet rörande klassificering och transport av prov, kontakta er lokala säkerhetsrådgivare.

Reglerna

Särskilda regler gäller för transport med flyg respektive bil av biologiskt provmaterial. Svenska regler baseras på internationella regelverk, se nedan.

För transport inom sjukhus eller vårdinrättning hänvisas till lokala anvisningar.

Vid transport av genetiskt modifierade mikroorganismer (GMM) gäller specifika bestämmelser. ^{(2) (5)}

(1) Arbetarskyddsstyrelsens författningssamling, AFS 1997:12, Biologiska ämnen.

(2) Arbetarskyddsstyrelsens författningssamling, AFS 2000:5 Innesluten användning av genetiskt modifierade mikroorganismer.

(3) SS-EN 829: In vitro diagnostik – transportförpackningar för medicinska och biologiska prover – Krav, provning. SIS förlag, 1996.

(4) United Nations Recommendations for the Transport of Dangerous Goods, ST/SG/AC. 10/ aktuell upplaga.

(5) Statens räddningsverks författningssamlingar SRVFS : Inrikes transport av farligt gods på väg och i terräng (ADR-S); samt järnväg (RID-S), aktuella upplagor.

(6) International Civil Air Organization. Technical Instructions for the Safe Transport of Dangerous Goods by Air (ICAO – TI) Ed och IATA-DGR, aktuella upplagor.

(7) Guidelines for the Safe Transport of Infectious Substances and Diagnostic Specimens. Geneva 1997, WHO/ECM/97.3.

Olika slags prov

En riskbedömning ska göras i anslutning till provtagningen som grund för hänvisning till någon av nedanstående tre kategorier.

Diagnostiska prov, UN 3373 ^{(5) (6)}

Hit räknas prov från människor eller djur t.ex. exkret, sekret, blod och blodbeståndsdelar, vävnad och vävnadsvätska, som transporteras för diagnostik- eller forskningsändamål och som förmodas innehålla mikroorganismer. Hepatit- och HIV-prov ingår i denna grupp. Likaså ingår kliniska isolat i transportmedium skickade för verifikation och typning, samt paneler för kvalitetskontroll.

UNDANTAG: se Smittförande ämnen nedan

Smittförande ämnen, UN 2814 ^{(5) (6)}

Hit räknas:
prov som misstänks innehålla mikroorganismer i skyddsklass 4 ⁽¹⁾, exempelvis Ebolavirus, vilka skickas till SMI efter kontakt och anvisning.

Övriga biologiska prov

Hit räknas prov som förmodas inte innehålla mikroorganismer, t.ex. blod eller urin.

Observera att prov från patient med känd infektion ska räknas som diagnostiskt prov.

Volymbegränsningar

Maximal tillåten volym (vikt) för diagnostiska prov är 500 mL (g) per primärkärl, och för ytterförpackning 4 L (kg) om flera prov packas tillsammans. Vid större volymer än de angivna gäller samma bestämmelser som för smittförande ämnen.

Förpackningen

En provförpackning ska alltid bestå av:

- * ett tätt primärkärl, t.ex. ett glas- eller plaströr med tättslutande gummipropp eller skruvlock;
- * ett absorberande material som har förmåga att suga upp hela provvolymen;
- * en tät och skyddande sekundärförpackning;
- * en skyddande ytterförpackning, t ex en påse av kraftigt papper utan möjlighet till återförslutning. Se även frysta prov.

Diagnostiska prov ^{(5) (6)}

Det finns krav på testning av förpackningen, men testningsförfarandet är enklare än för smittförande ämnen. Tillverkaren ansvarar för att förpackningen uppfyller kraven för P/PI 650.

För *smittförande ämnen* ^{(5) (6)} ska varje sida av ytterförpackningen (kartongen) vara minst 100 mm och förpackningen ska vara typprovad vid ett ackrediterat testlaboratorium och försedd med typgodkännandemärkning (ex.:4G/class6.2/01/S/..“testlab”).

Övriga biologiska prov

Det finns inte krav på testning av förpackningen. Det är lämpligt att använda samma förpackning som för diagnostiska prov eller motsvarande, exempelvis SS-EN 829 ⁽³⁾.

Frysta prov

Vid transport av frysta prov används kylklamp eller kolsyreis (torris) som läggs i en frigolitlåda. Kolsyreis omvandlas till gas som måste kunna tränga ut. Försändelser som innehåller kolsyreis får inte sändas med Posten AB.

Märkning och etikettering

Ytterförpackningen ska märkas på ett tydligt sätt. Fäst etiketten så att den sitter kvar under hela transporten.

Diagnostiska prov

Postbefordran:

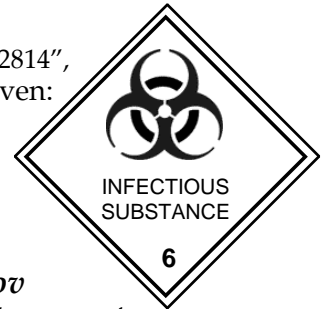
Air Eligible

Biltransport:

texten "DIAGNOSTISKA PROVER"

Smittförande ämnen

Biltransport: texten "UN2814", samt vid flygtransport även: nettovikten, mikroorganismens namn och flygsymbolen ovan på förpackningen.

Övriga biologiska prov

Postbefordran och biltransport:

Skriv tydligt avsändare och mottagare på förpackningen.

Dokumentation ^{(5) (6)}

Smittförande ämnen ska åtföljas av:

- en godsdeklaration med följande uppgifter: avsändares och mottagares namn och adress; texten: "UN 2814, smittförande ämne som påverkar människor, klass 6.2"; smittämnet fullständiga biologiska namn; antal och typ av kollin samt mängd". Ange transporttemperatur vid behov.
- skriftliga instruktioner till föraren att använda i nödläge eller i förebyggande syfte.
- Shippers Declaration i två exemplar vid flygtransport

Diagnostiska prov och övriga biologiska prov behöver inte godsdeklaration eller skriftliga instruktioner.

Komprimerad handledning

	Diagnostiska prov	Smittförande ämnen	Övriga biologiska prov
Postbefordran	Ja	Nej	Ja
Förpackning	Godkänd (uppfylla P 650* resp. PI 650**)	Typgodkänd för klass 6.2 med förtryckt märkning (uppfylla P 620* resp. PI 602**)	Tät förpackning, t.ex. enligt SS-EN 829
Primärkärl	Rör/burk med tättslutande propp/lock	Rör/burk med tättslutande propp/lock	Rör/burk med tättslutande propp/lock
Absorberande material	Ja	Ja	Ja
Sekundär-förpackning	Ja	Ja	Ja
Remiss	Packas utanför sekundär-förpackningen	Packas utanför sekundär-förpackningen	Packas utanför sekundär-förpackningen
Ytterförpackning	Enligt P 650* resp. PI 650**	Kartong med minsta ytterdimension ≥ 100 mm	Enligt SS-EN 829 eller motsvarande
Etikett	Bl. 2112.17 från Posten	6.2 "Infectious substance"	Bl. 2112.18 från Posten
Märkning	Texten "DIAGNOSTISKA PROVER" vid biltransport	"UN 2814", netto-vikt + mikroorganismens namn på förpackningen	Nej
"Air Eligible" 	Ja	Ja	Nej
Godsdeklaration	Nej	Ja	Nej
Skriftliga instruktioner	Nej	Ja	Nej
Shippers Declaration	Nej	2 exemplar vid flygtransport	Nej

* hänvisar till förpackningsinstruktioner i ADR-S

** hänvisar till förpackningsinstruktioner i ICAO/IATA

”Packa Provet Rätt” är utarbetad av Smittskyddsinstitutet efter samråd med Arbetsmiljöverket, Landstingsförbundet, Luftfartsverket, Posten Sverige AB, Statens Räddningsverk, Socialstyrelsen och Statens Veterinärmedicinska Anstalt.

Smittskyddsinstitutet

Smittskyddsinstitutet är en statlig expertmyndighet som har till uppgift att bevaka det epidemiologiska läget i fråga om smittsamma sjukdomar bland människor och främja skyddet mot sådana sjukdomar.

-- DOKUMENTSLUT --